

N:o 58.

Af herr **E. O. V. Wavrinsky** i Stockholm, *om höjning af aflöningen till underofficerare af andra graden vid kustartilleriet.*

Då 1901 års Riksdag beviljade stat för det nyuppsatta kustartilleriet, bestämdes lönerna för detta vapens underofficerare enligt den Kungl. propositionen till lika belopp som för arméns underofficerare, ehuru kustartillerikommissionen — bestående af öfverstarna Sylvander, Bildt och Munthe, kommandörkaptenerna Beckman och G. Dyrssen samt kapten Kjerrulff — enhälligt, efter noggrant bepröfvande, föreslagit, att kustartilleriets underofficerare i fråga om löner skulle likställas med flottans underofficerare.

Visserligen tillhörde Vaxholms artillerikår, som uppgick i kustartilleriet, armén, och var Karlskrona artillerikårs underofficerares aflöning lika med motsvarande aflöningar inom armén, ehuru denna kår fördes under femte hufvudtiteln, men omkring 40 procent af kustartilleriets underofficerare hade erhållit sin utbildning vid flottan, och då dessa förmåddes öfvergå till kustartilleriet rådde allmänt den uppfattningen, att de ej därigenom riskerade att få sin ekonomiska ställning försämrad genom minskning i aflöningen. Den artilleristiska utbildningen, som den från Vaxholms och Karlskrona artillerikårer hämtade underofficerskadern erhållit, motsvarar också flottans utbildning för samma ändamål. Likvisst, och ehuru båda dessa viktiga, nära samverkande vapen föras under femte hufvudtiteln, uppehålls en skillnad i aflöningsförmåner för kustartilleriets underofficerare af 2. graden i förhållande till flottans underofficerares af samma grad, som, synes det mig, uppenbarligen innebär en orätt-

visa och som måste högst ogynnsamt inverka — i det att de förres aflöning under lika förhållanden med kronor 243:80 för år understiger de senares.

För att vinna rättelse i detta missförhållande ha kustartilleriets underofficerare af 2. graden i två särskilda skrivelser, af den 28 januari och 28 februari 1905, vändt sig till Kungl. Maj:t med en motiverad framställning därom, att de i aflöningsförmåner måtte blifva likställda med underofficerarna af 2. graden vid flottan under dessas tjänstgöring i land. Denna hemställan funno båda kustartilleriregementenas chefer skäl att obetingadt tillstyrka, så mycket hellre som den öfverensstämde med kustartillerikommissionens väl öfvervägda förslag på sin tid.

Vid personlig hänvändning till dåvarande statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet i samma ärende vunno emellertid bemälda underofficerare ingen förhoppning om framgång för sin framställning.

På grund häraf föränleddes jag att vid sistlidne riksdag i motion n:o 78 i Andra Kammaren fästa uppmärksamheten på det rådande missförhållandet för att sätta Riksdagen i tillfälle att rätta detsamma. Min framställning om bifall till underofficernas i fråga hemställan afslogs, som nog var att förutse, då slutlig utredning från vederbörande myndigheter saknades.

En sådan utredning har emellertid nu försiggått. Marinförvaltningen har i utlåtande af den 15 november 1906 upptagit till pröfning och bemötande underofficerarnas gjorda framställning och yttrar därvid:

Stockholm den 15 november 1906.

Till Konungen, angående ifrågasatt förbättring i aflöningsvillkoren för underofficerarna af 2. graden vid kustartilleriet m. m.

Med underdånig skrifvelse den 5 maj 1905 har chefen för kustartilleriet öfverlämnat två särskilda af underofficerarna af 2. graden vid Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen gjorda, af vederbörande regementschefer insända ansökningar att i afseende å löneförmåner blifva likställda med underofficerarna af samma grad vid flottan under dessas tjänstgöring i land; varande ansökningarna tillstyrkta af såväl regementscheferna som chefen för kustartilleriet.

Genom nådig remiss den 8 i samma månad har Marinförvaltningen fått sig anbefalldt att inkomma med underdånigt utlåtande häröfver; och får till åtlydnad häraf Marinförvaltningen, med återställande af remissakten, i underdånighet anföra följande:

Såsom skäl för sin underdåniga framställning hafva sökandena anført bland annat, att löneförmånerna för officers- och underofficerspersonalen vid flottan och kustartilleriet vore i det närmaste lika med undantag för underofficerarna af 2. graden vid kustartilleriet, hvilkas löneförmåner med omkring 240 kronor för år understige de underofficerares af samma grad vid flottan, hvilka icke vore maskinister;

att de förhållanden, som angå befordran till underofficer, vore i hufvudsak lika vid flottan och kustartilleriet;

att tjänstgöringen för underofficerare af 2. graden vore lika ansträngande och ansvarsfull vid kustartilleriet som vid flottan; samt

att lefnadsomkostnaderna å kustartilleriets förläggningsorter vore lika stora som vid flottans stationer om ej större.

Då för Eders Kungl. Maj:t framlades förslag om proposition till 1901 års riksdag angående uppsättande af kustartilleriet, anfördes, att aflöningsförmånerna för underofficerarna vid kustartilleriet borde följa samma grunder, som samtidigt föreslogos för motsvarande personal vid armén; och då för såväl flottans som kustartilleriets underofficerare vid 1903 års riksdag föreslogs förhöjning af lönen, bestämdes förhöjningen till samma belopp som den samtidigt föreslagna löneförhöjningen till motsvarande underofficerare vid armén. I likhet med dessa åtnjuta enligt nu gällande stat underofficerarna vid kustartilleriet följande löneförmåner

underofficerarna af 1. graden:

lön	kr. 1,200: —	
dagaflöning å 2 kr.	> 730: —	kr. 1,930: —

underofficerarna af 2. graden:

lön	kr. 900: —	
dagflöning å 1:50	> 547: 50	kr. 1,447: 50

hvertill kommer samma inkvarteringsbelopp som vid flottan eller

	å kustfästn.	i Stockholm eller Göte- borg
för underofficerare af 1. graden	kr. 240: —	kr. 300: —
» » » 2. »	» 180: —	» 240: —

Hvad flottans underofficerskår beträffar, utgår aflöningen till denna kårs personal af andra stater än maskiniststaten för närvarande med följande belopp, nämligen

till flaggunderofficerare:

fast lön	kr. 900: —
beklädnadsersättning	> 200: —
dagaflöning å kr. 1:65	> 602: 25
portionsersättning å kr. 0:62	> 226: 30
	<u>Summa kr. 1,928: 55</u>

samt till underofficerare af 2. graden:

fast lön	kr. 900: —
beklädnadsersättning	> 200: —
dagaflöning å kr. 1:—	> 365: —
portionsersättning å kr. 0:62	> 226: 30
	<u>Summa kr. 1,691: 30</u>

	i Karlskrona	i Stockholm
hvertill kommer inkvarteringsbidrag		
för underofficerare af 1. graden	kr. 240: —	kr. 300: —
» » » 2. »	» 180: —	» 240: —

Sammanlagda årsinkomsten för underofficerare af 2. graden utgör alltså vid flottans station i Karlskrona 1,871 kronor 30 öre och vid flottans station i Stockholm 1,931 kronor 30 öre, medan samma årsinkomst för dylik underofficer vid kustartilleriet uppgår allenast till å kustfästning 1,627 kronor 50 öre och i Stockholm eller Göteborg 1,687 kronor 50 öre.

Denna olikhet i aflöningsförmåner får likväl icke anses så betydande, som de anförda siffrorna synas gifva vid handen. I och med de rymliga och modernt inredda kasern-etablissemang, som under de senare åren tillkommit för kustartilleriets regementen, lära nämligen möjlighet hafva beredts för nära nog samtliga kustartilleriets underofficerare att komma i åtnjutande af fri bostad, hvilken förmån, som bekant, i förhållande till nuvarande höga hyrespris ställer sig betydligt fördelaktigare än det kontanta inkvarteringsbidraget, medan däremot flertalet af flottans underofficerare äro hänvisade till att själva för sig och sin familj hyra bostad för en kostnad, ofta öfverstigande inkvarteringsbidragets dubbla belopp.

Ej heller med afseende å den af sökandena gjorda jämförelsen mellan befodringsförhållandena för underofficerarna vid flottan och kustartilleriet finner sig Marinförvaltningen kunna godkänna den i de underdåniga ansökningarna förebragta motivering, då, ehuru väl på grund af vissa ogynnsamma omständigheter af öfvergående natur, befodringsutsikterna för kustartilleriets underofficerspersonal visserligen under senare tider ställt sig ganska ofördelaktiga, dessa i allt fall torde komma att för framtiden blifva lika gynnsamma, som för motsvarande personal vid flottan.

Marinförvaltningen anser ej heller något skäl i öfrigt vara anfördt eller eljest förefinnas för nödvändigheten eller ens lämpligheten af att, såsom föreslagits, frågå den förut vid upprepade tillfällen tillämpade likställigheten af kustartilleriets underofficerare med arméns i fråga om aflöningsförmåner.

Däremot finner Marinförvaltningen de underdåniga ansökningarna, för så vidt de afse ernående af en i ekonomiskt hänseende förbättrad ställning, särdeles behjärtansvärda. Lefnadsomkostnadernas alltjämt fortgående stegring har medfört, att med lönernas tilltagande otillräcklighet uppstått en allt kännbarare svårighet att vid flottan och kustartilleriet kvarhålla de bästa underofficerarna, äfvensom att ersätta afgångna sådana med dugligt folk. Jämte det att arbetslönen för underofficern i regel åtskilligt understiger, hvad han, om han är duglig, med lätthet kan förtjäna på den civila arbetsmarknaden, innebär också hans militärtjänstgöring olägenheten af att dels ej lämna möjlighet till biförtjänst genom arbete utom tjänsten, dels ock ålägga honom en del rätt dryga kostnader af såväl direkt som indirekt natur. Vid påkommande, stundom ganska långvarig tjänstgöring å annan plats än förlägningsorten har underofficern vid kustartilleriet att intaga sina måltider utom hemmet. Under den tid, mannen sålunda är borta från hemmet, är hans hustru ofta hänvisad att ensam ombesörja jämväl en del sysslor, som af honom eljest pläga förrättas, och för hvilkas utförande hon ej sällan nödgas för ytterligare kostnad leja hjälp.

För att råda bot på missförhållanden af ofvan antydda art och bereda såväl underofficerskåren som manskapet en ekonomiskt mera betryggad ställning lära, enligt hvad Marinförvaltningen inhämtat, inom landförsvarsdepartementet hafva utarbetats förslag till ökning i personalens vid arméns aflöningsförmåner, hvilket förslag, som inom den närmaste framtiden torde komma att underställas Eders Kungl. Maj:ts pröfning, skulle innefatta bland annat för underofficerskåren en höjning af dagaflöningen med 50 öre pr dag, eller 182 kronor 50 öre för år räknadt, samt en ny löneförmån, benämnd »ersättning för ved och ljus» till årligt belopp af 130 kronor för fanjunkare och 100 kronor för sergeant af 1. klass, hvadan den sammanlagda löneförhöjningen för underofficerarna vid armén skulle komma att uppgå till högst 312 kronor 50 öre för år.

Med fasthållande af sin förut uttalade åsikt, att aflöningen till kustartilleriets underofficerspersonal alltjämt bör hufvudsakligen utgå efter samma grunder som till arméns, anser Marinförvaltningen, att den ifrågasatta löneförbättringen för arméns underofficerare bör med samma belopp och i samma form jämväl beredas motsvarande personal vid kustartilleriet, däri alltså inberäknade äfven underofficerarne af 1. graden, å hvilka de här ofvan anförda allmänna grunderna för en löneförbättring jämväl äga tillämpning och får för den skull Marinförvaltningen

dels i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:ts måtte lämna sökandenas underdåniga framställning att i aflöningsförmåner blifva likställda med underofficerarna af 2. graden vid flottan utan afseende,

dels ock lika underdånigt föreslå, att Eders Kungl. Maj:ts måtte vidtaga åtgärd för att åt underofficerarna af såväl 1. som 2. graden vid kustartilleriet bereda en sammanlagd ökning i aflöningen af 312 kronor 50 öre, att utgå genom en med 50 öre om dagen eller 182 kronor 50 öre om året förhöjd dagaflöning samt i form af »ersättning för ved och ljus» med 130 kronor om året.

I sammanhang med den beräkning af medelbehovet för år 1908 under vissa anslags-titlar, hvilken Marinförvaltningen har att till Eders Kungl. Maj:t afgifva, vill ämbetsverket jämväl inkomma med underdånigt förslag till stat för kustartilleriet, i hvilken skall upp-tagas den nu förordade aflöningsförhöjningen.

I detta* beslut hafva deltagit, förutom undertecknad chef, marinöfverläkaren Rudberg, amiralitetsrådet Dahlin, föredragande, marindirektören Lundberg samt kommandörkaptenerna Rosensvärd, Ankers, Juel och Ekelund.

Underdånigst

På Marinförvaltningens vägnar

LUDVIG SIDNER.

Frid. Vikland.

Marinförvaltningen finner de underdåniga ansökningarna, för så vidt de afse en i ekonomiskt hänseende förbättrad ställning, särdeles behjärtansvärda och föreslår en sammanlagd ökning i aflöningen för kustartilleriets underofficerare med kronor 312: 50. Samtidigt hemställer marinförvaltningen, att underofficerarnas vid flottan aflöning skall höjas med kronor 319: 50, men finner, att underofficerarnas af 2. graden vid kustartilleriet framställning om likställdhet med motsvarande grad vid flottan måtte lämnas utan afseende.

I denna hemställan har statsrådet och chefen för sjöförvars-departementet till alla delar instämt och i öfverensstämmelse därmed uppgjort staten för 1908.

Skillnaden i aflöningsförmåner mellan underofficerarna af 2. graden vid kustartilleriet och motsvarande grad vid flottan skulle sålunda icke blott bibehållas — utan ökas.

Det måste vara mycket talande och tungt vägande skäl, som kunna förmå chefen för sjöförvarsdepartementet till att lämna detta svar på underofficerarnas efter min uppfattning väl motiverade framställning. Hvilka äro då dessa skäl? Det första skälet, som marinförvaltningen anför, är, att i och med de rymliga och modernt inredda kasernetablissemanten för kustartilleriet, »möjlighet lärers hafva beredts för nära nog samtliga kustartilleriets underofficerare att komma i åtnjutande af fri bostad, hvilken förmån, som bekant, i förhållande till nuvarande höga hyrespris ställer sig betydligt fördelaktigare än det kontanta inkvarteringsbidraget, medan däremot flertalet af flottans underofficerare äro hänvisade till att själfva för sig och sin familj hyra bostad för en kostnad, ofta öfverstigande inkvarteringsbidragets dubbla belopp.»

Hvad då först bostadsförhållandena beträffar, så är följande att bemärka. Sedan kustartilleriet 1902 uppsattes, har endast en byggnad, afsedd för underofficerare, uppförts på Rindön, nämligen underofficerskasernen invid Vaxholms fort och Rindö redutt. Denna kasern har 3 lägenheter om vardera 2 rum och kök samt 12 lägenheter om 1 rum och kök. Af dessa lägenheter användas endast 1 tvårums- och 8 enrumslägenheter; 2 tvårums och 4 enrumslägenheter stå tomma. Kasernen saknar såväl vatten- som afloppsledningar. Afståndet till närmaste brunn för dricksvatten är inemot 400 meter. Plats för sopor och affall saknas, hvarför dessa måste tömmas i sjön. Öfriga underofficerslägenheter på denna plats äro inrymda i äldre byggnader. I Vaxholm kunna emellertid lämpliga bostäder om 1 rum och kök hyras för 150 till 180 kronor, därom har jag förvissat mig. Då underofficerarnas inkvarteringsersättning här är 180 kronor, räcker den således väl till att hyra privat bostad, fullt jämförlig med den staten består. För de underofficerare, som här inkvarteras, är således vinsten med fri bostad problematisk. De åberopade, modernt inredda kasernetablissemanten vid Oskar-Fredriksborg inrymma vardera endast 3 underofficerslägenheter, således tillsammans 6 och äro afsedda för kompaniadjutanter, hvilka i regeln äro underofficerare af 1. graden. Väbeln, som är af 1. graden, har åt sig inredd bostad i arrestbyggnaden. De återstående 27 underofficerare, som för närvarande äro placerade på Oskar-Fredriksborg, äro inkvarterade i lägenheter, inredda uti de gamla arbetarekasernerna därstädes, om hvilka jag hade tillfälle yttra mig till protokollet i Andra Kammaren den 17 mars 1906. De äro under all kritik, jämförda med officerarnas och truppens bostäder, både hvad bekvämligheter och snygghet beträffar. Men tillfälle att hyra bättre bostäder finnes ej på platsen.

Vid Karlskrona kustartilleriregemente har visserligen en tidsenlig underofficersbyggnad uppförts. Underofficerare af 2. graden ha dock endast lägenheter om 1 rum och kök. Då marinförvaltningen jämför dessa inkvarteringsförmåner med underofficerarnas vid flottan stora utgifter för bostad åt sig och sina familjer och säger, att dessa uppgå till, ja ofta öfverstiga inkvarteringsbidragets dubbla belopp, d. v. s. minst 480 kronor, så afses härmed tydligen lägenheter om 2 rum och kök. Men denna förmån åtnjuta underofficerarna af 2. graden vid kustartilleriet endast mycket undantagsvis — i de nyssnämnda arbetarekasernerna. Någon förmån i

detta hänseende åtnjuta således *ej* underofficerarna af 2. graden vid kustartilleriet framför underofficerarna af motsvarande grad i flottan.

Marinförvaltningens andra skäl är, att befodringsutsikterna för kustartilleriets underofficerare, som marinförvaltningen finner vara mycket sämre än flottans underofficerares, »torde komma att för framtiden blifva lika gynnsamma vid kustartilleriet som vid flottan.» — Är detta ett skäl att sätta de förras aflöningsförmåner betydligt lägre än de senares? Snarare tvärtom, synes det mig.

Underofficerarnas af 2. graden vid kustartilleriet motiv för sin framställning om likställdhet med flottans underofficerare af samma grad under tjänstgöring i land affärdar marinförvaltningen i öfrigt med en summarisk förklaring, att något skäl icke anförts eller eljest förefinnes att tillmötesgå den gjorda framställningen. I stället finner marinförvaltningen, som sagdt, att skillnaden i förmåner mellan underofficerarna af 2. graden vid flottan och kustartilleriet skall ytterligare ökas till de senares nackdel.

Här torde kunna invändas, att den afsedda »*ökning i aflöning*», som Kungl. Maj:t föreslår för flottans underofficerare, enligt marinförvaltningens förutsättning, skall genomföras på så sätt, att den fasta lönen höjes med 110 kronor, dagaflöningen med 30 öre om dagen eller 109 kronor 50 öre om året samt inkvarteringsbidraget med 100 kronor och att det sistnämnda bidraget noga räknadt *ej* kan betraktas såsom »*ökning i aflöning*», fast det så benämnes, utan tillkommit på grund af de stigande hyrorna i Stockholm. Men äfven om man så räknar, skulle dock enligt Kungl. Maj:ts förslag underofficerarnas af 2. graden vid kustartilleriet aflöningsförmåner blifva kronor 150:80 om året lägre än flottans underofficerares af motsvarande grad — utan att, såvidt jag kan finna — hållbara skäl därför anförts.

Härvid är att märka, det flottans underofficerare erhålla särskild ersättning, då de äro uppbördsmän, men att sådan ersättning icke kommer kustartilleriets underofficerare till godo, ehuru många bland dem fullgöra lika ansvarsfulla och omfattande förtroendeuppdrag af detta slag och ehuru vid de förutvarande artillerikårens uppbördspenningar för sådan tjänst tillkommo dem.

Den 3 december 1906 ingick marinförvaltningen till Konungen med en framställning därom, att kustartilleriets *manskap* skulle i aflöningshänseende likställas med flottans manskap, och statsrådet biträder i statsverkspropositionen äfven denna uppfattning, mot

hvilken jag i och för sig visserligen intet har att anmärka, men som till det yttersta framhäfver, i hvilken oförmånlig undantagsställning man ärnar placera underofficerarna af 2. graden vid kustartilleriet, i jämförelse med de öfriga graderna. Alla andra, officerare, underofficerare af 1. graden (på några få kronor när) och manskapet vid kustartilleriet, äro likställda eller skola likställas i aflöningsförmåner med flottans befäl, underbefäl och manskap af motsvarande grad — underofficerarna af 1. graden på några få kronor när. Men underofficerarna af 2. graden skola ställas på lägre kost, *utan att några öfvertygande skäl därför anförts*. I stället hafva såväl kustartilleriregementenas chefer som chefen för kustartilleriet funnit underofficerarnas af 2. graden framställning om likställdhet med flottans underofficerare af samma grad *väl* befogad. I alla andra afseenden har också, genom detta års framställningar från statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet, kustartillerikommissionens förslag till lönestat, till likhet med flottan, kommit till sin rätt, utom hvad beträffar dessa till antalet 110 underofficerare.

Jag får på dessa grunder förnya min sistlidne år gjorda framställning och hemställer vördsamt,

att Riksdagen må besluta lämna underofficerarna af 2. graden vid kustartilleriet samma förmåner, som underofficerarna af motsvarande grad i flottan åtnjuta under tjänstgöring i land, och således på femte hufvudtiteln öka anslaget till aflöning för kustartilleriets personal med kronor 27,588, eller åtminstone — därest de 100 kronor för år och löntagare, som Kungl. Maj:t föreslår att utgå såsom ökning i hyresbidrag för flottans underofficerare, ej kunna räknas som ökning i deras aflöning — med kronor 16,588.

Stockholm den 21 januari 1907.

Edvard Wavrinsky.

I motionens syfte instämmer:

Jakob Pettersson.
